

1. Xác định khái niệm “Giáo dục người lớn”

Giáo dục người lớn (Adult Education) là một thuật ngữ chỉ toàn bộ những quá trình giáo dục có tổ chức, bất kể nội dung, trình độ và phương pháp gì, chính quy hay không chính quy, kéo dài hay thay thế giáo dục ban đầu ở trường phổ thông và đời học hoc trong học tập nghề mà nhờ đó, những ai được coi là người lớn, sẽ phát triển được khả năng cá nhân, làm giàu thêm tri thức, nâng cao chất lượng chuyên môn hay tay nghề, học học sẽ phát triển theo phương hướng mới đem lại những thay đổi về thái độ và hành vi trong sự phát triển cá nhân và sự tham gia cá nhân vào sự phát triển kinh tế - xã hội(1).

Học viên người lớn (Adult Student hay Adult learner) là những người học lớn tuổi, không bao gồm sinh viên đời học. Họ tiến hành việc học tập có hệ thống sau khi đã hoàn thành được vòng đầu của giáo dục liên tục, nghĩa là đã học qua học giáo dục ban đầu. Những người lớn tuổi theo học học tập trung thông thường đã trải qua giai đoạn làm việc tập trung trước khi trở lại học tập. Phần đông người học lớn tuổi theo học các học tập chỉ học theo chế độ vừa học, vừa làm.

Những người đã được đào tạo nghề (không kể bậc đời học), tiếp tục theo các chương trình đào tạo nghề khi đi vào cuộc sống cũng được coi là học viên người lớn, những người ngoài, người ta dùng thuật ngữ Adult Trainee (Adulte en Situation de Formation professionnelle).

2. Sự quan tâm của thời đại tới việc học và giáo dục người lớn (2)

Năm 1949, tại Elsinor (Đan Mạch), Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ và văn học tri thức. Tại Hội nghị, người ta bàn đến xu thế giáo dục ngôn ngữ và văn học và đặt ra những vấn đề cần phải được quan tâm.

Hội nghị nêu lên khẩu hiệu “Vì sự công bằng xã hội” về giáo dục và ngôn ngữ và nói đến tầm quan trọng của việc tổ chức hội giáo dục và văn học hai cho những người thất học do chiến tranh. Nội dung giáo dục hướng đến việc bảo vệ hoà bình, lòng khoan dung, tinh thần dân chủ...

Năm 1960, Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ và văn học lần thứ hai họp tại Montreal (Canada), đi tìm lại tình hình thế giới và nêu khẩu hiệu “*Giáo dục ngôn ngữ và văn học trong thế giới đang đổi thay*”, nhấn mạnh vai trò của giáo dục ngôn ngữ và văn học trong đời sống kinh tế, khoa học và công nghệ phát triển mạnh mẽ. Giáo dục chính quy trong nhà trường không còn chiếm ưu thế và đức tôn, mà phải chia sẻ trách nhiệm cho giáo dục không chính quy trong việc tổ chức hội giáo dục cho những người đang cần tiếp nhận kiến thức từ các nguồn “bùng nổ thông tin”. Hội nghị khẳng định giáo dục ngôn ngữ và văn học là một bộ phận trong hệ thống giáo dục của các quốc gia.

Năm 1972, Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ và văn học lần thứ ba được tổ chức tại Tokyo (Nhật Bản). Hội nghị đánh dấu một cột mốc phát triển mới của giáo dục ngôn ngữ và văn học. Văn học là bộ phận của giáo dục con người trong những lĩnh vực vũ bão của khoa học và công nghệ hiện đại và sự mạnh mẽ của nền kinh tế tri thức, trong khi mà giáo dục ở Châu Âu nói riêng và trên thế giới nói chung đã tỏ ra không đáp ứng được sự thay đổi nhanh chóng của xã hội.

Năm 1985, Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ và văn học lần thứ tư được tổ chức ở Paris (Pháp). Hội nghị khẳng định rằng, giáo dục ngôn ngữ và văn học phải tham gia quy trình hàng loạt vấn đề như dân số, môi trường, huấn luyện nghề nghiệp, xóa mù chữ, các nguồn phát triển, phân hoá giàu - nghèo, bảo vệ di sản văn hoá v.v... Giáo dục ngôn ngữ và văn học phải được chú ý đến những đổi mới về thời đại, yêu cầu nhất trong xã hội, hoặc “bỏ quên” như phụ nữ nghèo khổ, trẻ em gái, thanh niên thất nghiệp, người nghèo ở nông thôn, người già...

Năm 1997, Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ và văn học lần thứ năm được tiến hành ở Hamburg (Đức). Khẩu hiệu của Hội nghị là: “*Giáo dục ngôn ngữ và văn học - chìa khoá bước vào thế kỷ XXI*”. Giáo dục ngôn ngữ và văn học coi như một giải pháp đào tạo nguồn nhân lực cho phát triển kinh tế và xã hội trong những xu thế đang tăng lên như xã hội thông tin, xã hội học tập, toàn cầu hoá v.v... Hội nghị tuyên bố:

“Giáo dục ngôn ngữ i-lan và giáo dục trẻ em tuy mục đích phát triển khác nhau nhưng đều theo mô hình, song đều là những bước phát triển cần thiết của một quan niệm mới về giáo dục, và hướng tiếp cận tốt đẹp - Giáo dục ngôn ngữ i-lan là bước phát triển không thể thiếu của bất kỳ hệ thống giáo dục nào”.

Năm 2000, *Diễn đàn giáo dục thế giới* được tổ chức tại Dakar (Senegal). Tại đây, một tuyên ngôn quan trọng được đưa ra: *Giáo dục cho mọi người*

Các đại biểu tham dự Diễn đàn này đã thông qua

“Khuôn khổ hành động Dakar”

, chính phủ các nước cam kết tập trung duy trì các mục đích về giáo dục cho mọi người, trong đó ngôn ngữ i-lan cũng phải được đáp ứng nhu cầu học tập của bản thân mình.

Năm 2003, Tại Bangkok (Thái Lan), một Hội nghị quốc tế bàn về giáo dục được tổ chức. Tại Hội nghị này, các đại biểu nước lan đã đưa ra đề xuất trong Hội nghị thế giới về giáo dục ngôn ngữ i-lan lần thứ năm. Một lần nữa, Hội nghị nhấn mạnh vai trò của giáo dục ngôn ngữ i-lan đối với việc thúc đẩy nhân dân chủ nghĩa quốc gia cũng như đối với việc xây dựng một nền văn hóa hòa bình thế giới.

Trong vòng 20 năm trở lại đây còn có những hội nghị cấp cao toàn thế giới bàn về giáo dục như Hội nghị cấp cao ở Jomtion (Thái Lan - 1990) và Hội nghị cấp cao ở New Delhi (Ấn Độ - 2003). Những Hội nghị này đều nói đến quy định học tập của con người, nhấn mạnh việc học tập sẽ mang đến cho người học những lợi ích và cơ hội phát triển tiềm năng, làm cho con người được sống với những phẩm giá của mình⁽³⁾./.

Chú thích:

(1) Xem “*Thuyết ngữ giáo dục ngôn ngữ i-lan*” - UNESCO, Tài liệu tham khảo nội bộ, 1988, bản dịch Tiếng Việt 1993, trang 21.

(2) Trung tâm nghiên cứu chính sách và phát triển chương trình giáo dục không chính quy (Viện chính sách và chương trình giáo dục); Tài liệu tham khảo, Hà Nội, 2007.

(3) *Third High - Level Group Meeting on Education for All (New Delhi, India, Nov, 2003; Report*

UNESCO 2003)

GS.TS.Phạm Tất Dong

